Svätouspenský hlas

číslo 19

2026

Dvojtýždenník Gréckokatolíckej cirkvi v Šarišskom Jastrabí

POVÝŠENIE ÚCTYHODNÉHO A ŽIVOTODARNÉHO KRÍŽA NAD CELÝM SVETOM

14. septembra slávime v našej byzantskej tradícii veľký sviatok Povýšenia úctyhodného a životodarného Kríža nad celým svetom. Je to jeden z najstarších sviatkov východnej Cirkvi a jeho korene siahajú až do prvých storočí kresťanstva. Sviatok je spojený predovšetkým s nájdením Kristovho svätého Kríža v Jeruzaleme a s jeho neskorším návratom z perzského zajatia. Kríž je v centre našej viery. Nie však ako symbol porážky, bolesti a smrti. Pre kresťana je Kríž predovšetkým znamením Kristovho víťazstva. To, čo bolo v očiach sveta nástrojom najväčšieho poníženia, sa v Kristovi stalo nástrojom spásy. Preto sa dnes pred Krížom neklaniame so smútkom človeka, ktorý prehral. Klaniame sa mu s vierou človeka, ktorý vie, že Kristova smrť nebola posledným slovom. Posledným slovom bolo a navždy zostáva zmŕtvychvstanie. Byzantská Cirkev to nádherne vyjadruje v speve: „Tvojmu krížu klaniame sa Vládca, a tvoje sväté vzkriesenie oslavujeme.“ V týchto slovách je ukryté celé tajomstvo sviatku. Kríž a vzkriesenie nemožno od seba oddeliť. Kríž bez vzkriesenia by bol iba nástrojom smrti. Ale Kristus, ktorý na Kríži zomrel, vstal z mŕtvych a premenil Kríž na strom života.

Kríž, ktorý bol povýšený

Podľa starobylej kresťanskej tradície bola Kristova Golgota v priebehu dejín prekrytá a na jej mieste boli vybudované pohanské stavby. Keď cisár Konštantín Veľký začal po obrátení podporovať kresťanstvo, rozhodol sa v Jeruzaleme vybudovať veľký chrám na miestach spojených s Kristovým utrpením a zmŕtvychvstaním. Do Jeruzalema prišla aj jeho matka, svätá Helena. Tradícia jej pripisuje zásluhu na nájdení Kristovho Kríža. Pri výkopových prácach boli objavené tri kríže. Keďže nebolo možné hneď určiť, ktorý z nich bol Kristovým Krížom, jeruzalemský biskup Makarios ich postupne priložil k chorej žene. Pri dotyku pravého Kríža bola žena uzdravená. Tak bol podľa tradície rozpoznaný životodarný Kríž nášho Pána Ježiša Krista. Svätý Kríž potom biskup Makarios slávnostne pozdvihol, aby ho mohli vidieť všetci zhromaždení veriaci. Ľud sa mu klaňal a volal: „Pane, zmiluj sa!“ Toto slávnostné vyzdvihnutie Kríža sa stalo základom sviatku, ktorý slávime dodnes. Dňa 13. septembra 335 bol v Jeruzaleme posvätený chrám nad miestom Pánovho hrobu a Golgoty a nasledujúci deň bol Kríž slávnostne vyzdvihnutý na verejnú úctu.

KRÍŽ – ZNAMENIE VÍŤAZSTVA

Keď sa dnes pozeráme na Kríž, možno v prvom okamihu vidíme predovšetkým utrpenie. Vidíme Krista pribitého na dreve, jeho prebodnuté ruky, jeho otvorený bok, jeho sklonenú hlavu. Ale Cirkev nás učí pozerať sa hlbšie. Na Kríži vidíme Boha, ktorý miluje až do krajnosti.

Kristus nemusel zomrieť preto, že by bol slabý. Nezomrel preto, že by nad ním zvíťazili jeho nepriatelia. On sám slobodne prijal Kríž z lásky k človeku. Preto je Kríž zjavením Božej lásky. Svätý apoštol Pavol hovorí: „Slovo o kríži je bláznovstvom pre tých, čo idú do záhuby, ale pre nás, ktorí smerujeme k spáse, je Božou mocou.“ (1 Kor 1,18) Svet často hľadá moc v sile, peniazoch, postavení a úspechu. Boh však ukázal svoju moc na mieste, kde by ju človek najmenej očakával – na Kríži. Tam, kde človek videl porážku, Boh pripravil víťazstvo. Tam, kde človek videl smrť, Boh otvoril cestu k životu. Tam, kde človek videl koniec, Boh začal nové stvorenie.

Prečo sa Krížu klaniame?

Niekto sa môže opýtať: Prečo si kresťania uctievajú Kríž? Veď Kríž bol nástrojom popravy. Odpoveď je jednoduchá: neuctievame drevo samo osebe. Uctievame Krista, ktorý na Kríži zomrel a skrze svoj Kríž nás spasil. Tak ako si vážime fotografiu človeka, ktorého milujeme, nie preto, že papier je sám osebe vzácny, ale preto, že nám pripomína milovanú osobu, tak sa klaniame pred Krížom, pretože nám sprítomňuje Kristovu obetu. Kríž nám hovorí: Kristus ma miloval. Kristus za mňa zomrel. Kristus vstal z mŕtvych. A Kristus je so mnou aj dnes.

SVÄTÁ HELENA A SVÄTÝ KONŠTANTÍN

Sviatok Povýšenia Kríža je nerozlučne spojený aj s menami svätej Heleny a jej syna, cisára Konštantína.

Konštantín Veľký sa stal cisárom v čase, keď boli kresťania ešte vystavení prenasledovaniu. Po víťazstve a po svojom obrátení otvoril kresťanom cestu k slobodnému vyznávaniu viery. Jeho matka Helena sa stala ženou, ktorá podľa tradície pomohla znovu objaviť miesto Kristovho utrpenia a jeho svätý Kríž. Na ikonách preto často vidíme svätého Konštantína a svätú Helenu stojacich po oboch stranách Kríža. Nie je to iba historická spomienka. Je to obraz človeka, ktorý sa musí rozhodnúť, na ktorú stranu Kríža sa postaví. Každý z nás stojí pred rovnakou otázkou. Čo pre mňa znamená Kristov Kríž? Je iba ozdobou na stene? Je iba príveskom na krku? Je iba znamením, ktoré automaticky urobím pri vstupe do chrámu? Alebo je skutočne stredobodom môjho života?

KRÍŽ SA POVYŠUJE NAD CELÝM SVETOM

Názov sviatku je nádherný: Povýšenie úctyhodného a životodarného Kríža nad celým svetom. Nie nad jedným človekom. Nie nad jedným národom. Nie nad jedným chrámom. Nad celým svetom. Kristus na Kríži rozprestiera svoje ruky ku všetkým ľuďom. Jeho láska nepozná hranice. Na Kríži sú všetci pozvaní pod jednu Kristovu náruč. Preto je Kríž aj znamením jednoty. Pred Kristom mizne naša pýcha. Miznú naše predstavy, že sme lepší ako druhí. Pod Krížom stojíme všetci ako ľudia, ktorí potrebujú Božie milosrdenstvo. Koľko rozdelenia je dnes medzi ľuďmi! Rozdeľujú nás názory, politika, peniaze, majetok, staré krivdy, rodinné spory, susedské nezhody. A predsa nad všetkým stojí Kristov Kríž. On nás učí, že láska je silnejšia než nenávisť a odpustenie je mocnejšie než pomsta.

KEĎ KRÍŽ VSTÚPI DO NÁŠHO ŽIVOTA

Sviatok Povýšenia Kríža nás však nechce iba poučiť o histórii. Chce sa dotknúť nášho vlastného života. Každý z nás má svoj kríž. Niekto ho nesie v chorobe. Iný v starobe. Niekto v manželstve alebo v rodine. Niekto nesie kríž samoty. Iný kríž nepochopenia. Niekto plače nad dieťaťom, ktoré odišlo od Boha. Iný nesie bolesť zo smrti človeka, ktorého miloval. Sú kríže, ktoré vidíme, ale aj také, ktoré nikto nevidí. A práve tam nám dnes Cirkev hovorí: Nesieš svoj kríž sám. Kristus, ktorý niesol Golgotu, kráča aj s tebou. On vie, čo znamená bolesť. Vie, čo znamená opustenie. Vie, čo znamená nespravodlivosť. Vie, čo znamená plakať. Vie, čo znamená zomierať. Ale vie aj to, čo znamená vstať z mŕtvych. Preto kresťan nikdy nenesie svoj kríž bez nádeje.

NÁŠ KAŽDODENNÝ KRÍŽ

Kristus nám nesľúbil život bez kríža. Povedal: „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma.“ To neznamená, že máme vyhľadávať utrpenie. Neznamená to, že máme zostať v nespravodlivosti alebo trpieť zlo, ktorému sa dá zabrániť.
Znamená to, že keď do nášho života príde kríž, ktorý nemôžeme odvrátiť, nemusíme ho niesť bez Krista. Môžeme povedať: Pane, nerozumiem tomu, čo sa deje. Neviem, prečo práve toto musím niesť. Ale nechcem to niesť bez teba. A práve vtedy sa náš kríž môže stať miestom stretnutia s Bohom. Nie preto, že bolesť je dobrá. Ale preto, že Kristus môže byť prítomný aj uprostred našej bolesti.

KRÍŽ – NOVÝ STROM ŽIVOTA

Od prvých storočí kresťanstva sa Kríž spája s obrazom stromu. V raji bol strom, pri ktorom človek padol. Na Golgote stojí iný strom – Strom života. Na ňom visí Kristus. Adam natiahol ruku k zakázanému stromu a človek vstúpil do smrti. Kristus na Kríži rozprestiera svoje ruky a človeku znovu otvára cestu k životu. Preto sa východná tradícia nebojí nazývať Kristov Kríž životodarným. Kríž nie je iba pripomienkou toho, čo sa stalo na Golgote. Je znamením toho, čo Boh robí aj dnes. Boh dokáže premeniť smrť na život. Bolesť na nádej. Plač na radosť. Pád na nový začiatok.

KRÍŽ V NAŠOM DOME

Možno máme doma kríž. Visí nad dverami, pri posteli, v modlitebnom kúte alebo na stene. Možno ho nosíme na krku. Ale sviatok Povýšenia Kríža nám kladie otázku: Je Kríž iba na našej stene, alebo je aj v našom srdci? Nestačí mať kríž v dome, ak v dome nie je odpustenie. Nestačí robiť znamenie Kríža, ak zároveň nechceme podať ruku človeku, s ktorým sme sa pohádali. Nestačí bozkávať Kríž v chráme, ak potom doma ubližujeme svojim najbližším. Kríž nás učí konkrétnej láske. Učí nás odpustiť. Učí nás slúžiť. Učí nás mlčať vtedy, keď by sme mohli zraniť. Učí nás povedať „prepáč“. Učí nás zostať verní aj vtedy, keď je to ťažké.

„KLANIAME SA TVOJMU KRÍŽU, VLÁDCA...“

Keď sa dnes v chráme skláňame pred Krížom, nerobíme iba krásny liturgický obrad. Vyznávame svoju vieru. Keď sa skláňame, hovoríme: Pane, ty si môj Kráľ. Keď bozkávame Kríž, hovoríme: Pane, ďakujem ti za tvoju lásku. Keď robíme znamenie Kríža, hovoríme: Patrím tebe – Otcu i Synu i Svätému Duchu. A keď sa po poklone znovu postavíme, pripomíname si najdôležitejšiu pravdu našej viery: Kríž nebol koncom. Po Kríži prišlo zmŕtvychvstanie.
Preto dnes neodchádzajme od Kríža so strachom. Odchádzajme s nádejou. Možno máme svoj vlastný kríž. Možno máme svoju Golgotu. Ale ak kráčame s Kristom, za každou Golgotou je Pascha. A preto dnes s celou Cirkvou vyznávame: „Tvojmu krížu klaniame sa Vládca, a tvoje sväté vzkriesenie oslavujeme.“ Nech úctyhodný a životodarný Kríž Kristov ochraňuje naše rodiny, našu farnosť, naše deti, našich starých i chorých, nech posilňuje tých, ktorí nesú ťažké bremená, nech zmieruje rozdelených a nech nám všetkým ukazuje cestu od bolesti k nádeji, od smrti k životu a od Golgoty k Pasche.

Úctyhodný a životodarný Kríž Kristov, spas a zachovaj nás!

Informačný dvojtýždenník pre vnútornú potrebu Gréckokatolíckej cirkvi farnosť Šarišské Jastrabie. Neprešlo jazykovou úpravou. Za vydanie zodpovedný ThLic. Miroslav Šimko, PhD. - farár farnosti. Adresa: Gréckokatolícka cirkev, farnosť Šarišské Jastrabie, 065 48, Šarišské Jastrabie č. 128, IČO: 31952259, DIČ: 2021936356, **IBAN** SK63 **0900** 0000 00**50 2756 7069**, e-mail: sarisske.jastrabie@grkatpo.sk, tel.: 052/4926136, Miroslav Šimko, farár - mob.: 0911 811 307, www.grksarjastrabie.fara.sk

Liturgický program od 14.09.2026 do 07.09.2026				
Dátum	***Čas***	***Program***	***Úmysel***	***Liturgický kalendár***
14.08 Po.	**06:45 07:30 17:00**	**Utiereň Sv. liturgia csl. Sv. liturgia csl.**	**ZBP r. Kožárovej ZBP r. Kerbčárovej 133**	**POVÝŠENIE ÚCTYHODNÉHO A ŽIVOTODARNÉHO KRÍŽA NAD CELÝM SVETOM. Myrovanie**
15.09 Ut.	07:00	Sv. liturgia csl.	† Helena Havrilová † Peter Kuruc	Presvätá Bohorodička Spolutrpiteľka.
16.09 St.	17:00	Sv. liturgia csl.	ZBP r. Márie Filičkovej 239	Svätá všechválna veľkomučenica Eufémia.
17.09 Št.	17:00	Sv. liturgia csl.	† Mária Sovičová	Svätá mučenica Sofia a jej tri dcéry Viera, Nádej a Láska.
18.09 Pia.	06:45	Sv. liturgia csl.	† z r. Heleny Kopčíkovej 75	Náš prepodobný otec Eumenios Divotvorca, gortynský biskup.
19.09 So.	-	-	-	Svätí mučeníci Trofim, Sabbatios a Dorymedont.
20.09 Ne.	**07:15 08:00 10:00 11:30 15:00**	**Utiereň Sv. liturgia csl. Sv. liturgia sl. Sv. liturgia rom. Večiereň**	**ZBP r. Havrilovej 54 ZBP r. Šoltisovej 25 Za farské spoločenstvo**	**NEDEĽA PO POVÝŠENÍ. NEDEĽA 17. TÝŽDŇA PO PÄŤDESIATNICI. 8. hlas**
21.09 Po.	17:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Ondkovej	Odovzdanie sviatku Povýšenia úctyhodného Kríža. Svätý apoštol Kodrat z Magnézie
22.09 Ut.	17:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Rešetárovej 180 † z r. Anny Kopčíkovej 246	Svätý hieromučeník Fókas, sinopský biskup.
23.09 St.	17:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Vančíkovej † z r. Valérie Strukovej	Počatie úctyhodného a slávneho proroka, predchodcu a krstiteľa Jána.
24.09 Št.	17:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Márie Filičkovej 13 † Peter Hric	Svätá prvomučenica a apoštolom rovná Tekla.
25.09 Pia.	06:45	Sv. liturgia csl.	† Peter Kuruc	Naša prepodobná matka Eufrozína.
26.09 So.	-	-	-	Odchod do večnosti svätého apoštola a evanjelistu Jána Teológa.
27.09 Ne.	**07:15 08:00 10:00 11:30 15:00**	**Utiereň Sv. liturgia csl. Sv. liturgia sl. Sv. liturgia rom. Večiereň**	**ZBP r. Filičkovej 170 ZBP r. Sakalovej Za farské spoločenstvo**	**NEDEĽA 18. TÝŽDŇA PO PÄŤDESIATNICI. 1.hlas FARSKÁ ZBIERKA**